

Jämställd utveckling?

Representationer av jämställdhet i ett avpolitiserat
politikområde

Sigrún Andersdóttir

Abstract

This thesis investigates how gender equality is represented in the regional development policy in Swedish region Skåne. Drawing from a discursive perspective it sees policy as a process in which both problems and solutions are given shape. A method for policy analysis developed by political scientist Carol Bacchi; “What’s the problem represented to be?” is used in the analysis. The method is supplemented with Colin Hays theory of politics and depoliticization, which understands the latter as a process in which politics is being treated as though decided by changes beyond human choice and control. The thesis material consists of a number of regional development policy documents.

In the analysis gender equality is shown as being represented as a problem of difference, ideas and inefficient use of resources in the regional development policy. The results also reveal some depoliticizing tendencies in how gender equality is represented through the reference to globalization, climate change and IT-development as external processes that set unquestionable limits on regional development. What is problematic about this kind of depoliticization is that it diminishes the ability to make real choices in regional politics why it can be said to threaten the democratic legitimacy of Skånes regional level.

Keywords: Gender equality, regional development, representations, depoliticization, Carol Bacchi, Colin Hay.

Words: 9973

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Problemformulering	1
1.1.1	Syfte och frågeställningar	2
1.2	Analysstrategi	2
1.3	Disposition	3
2	Bakgrund	4
2.1	Den regionala nivåns politik	4
2.1.1	Kvinnoperspektiv och jämställdhet	5
2.2	Avpolitiserad jämställdhet	6
3	Metod	7
3.1	Policy-som-diskurs	8
3.1.1	Subjekt och handling	9
4	Teori	10
4.1	Politik som process och kontext	10
4.1.1	Avpolitisering	11
5	Material och analysstrategi	13
5.1	Skånes regionala utvecklingspolicy	13
5.2	Reflexivitet som analysstrategi	14
6	Analys	15
6.1	Hur problemet med jämställdhet representeras	15
6.1.1	Olikhet	15
6.1.2	Föreställningar	16
6.1.3	Ineffektiv resursanvändning	18
6.2	Underliggande föreställningar	19
6.3	Effekter av problemrepresentationer	20
6.3.1	Diskursiva effekter	20
6.3.2	Subjektifieringseffekter	21
6.4	Tystnader i problemrepresentationer	22
6.5	Avpolitiserad jämställdhet?	22
6.5.1	Hur jämställdhet representeras	23
6.5.2	Hur regional utveckling representeras	24
6.5.3	Demokratisk utveckling?	25

7	Sammanfattning	26
8	Referenser	28
8.1	Litteratur.....	28
8.2	Policydokument.....	29
8.3	Internetkällor.....	30

1 Inledning

[...] how we perceive or think about something will effect what we think ought to be done about it (Bacchi 1999:introduction).

Under flera decennier har jämställdhet varit ett av de nationella målen för svensk regionalpolitik. Jämställdhet är dock ett begrepp som är oerhört öppet för tolkning och har fyllts med olika innehåll i regionalpolitiken, från ”kvinnoperspektiv” till ett horisontellt mål för all verksamhet till att därefter integreras som en del av hållbar tillväxt. Jag utgår i den här uppsatsen ifrån den enkla tanken att hur vi föreställer oss något får effekter – det påverkar vad vi ser som ett problem och vad vi anser bör göras. Utifrån det perspektivet får det stor politisk betydelse vilket innehåll jämställdhet ges inom den regionala utvecklingspolitiken. Jag vill i denna uppsats undersöka hur jämställdhet representeras inom regional utveckling – hur det konstruerar jämställdhet som ett specifikt problem med specifika lösningar – och vad detta får för effekter.

1.1 Problemformulering

Den regionala nivån i Sverige är en spännande kontext som är mitt inne i en betydande förändringsprocess både vad gäller politikens organisering och innehåll. Som en del av en långtgående kritik mot den centraliserade regionalpolitiken har försök med regionala självstyrelseorgan inletts på flera håll i landet. Politikens innehåll har förändrats ifrån den klassiska regionalpolitikens fokus på utjämning mellan landets regioner till den regionala utvecklingspolitikens mål att skapa ökad tillväxt för samtliga regioner (Rönblom 2008a). Jag är i den här uppsatsens intresserad av hur jämställdhet representeras inom regional utvecklingspolicy. Min utgångspunkt är ett diskursivt perspektiv på policy som en process vari frågor tar form genom att de representeras på ett visst sätt. Rent konkret kommer jag att undersöka hur jämställdhet representeras i den regionala utvecklingspolicyn i Skåne. Region Skåne var först ut av försöksregionerna och har sedan 1998 ansvaret för regional utveckling i länet (Johansson 2005:5f). Således kan Region Skåne sägas representera en helt ny politisk styrelseform i Sverige som är relevant att analysera.

Förhoppningarna har varit höga på försöksregionerna, de har lanserats som ett sätt att förstärka både den regionala nivåns demokratiska legitimitet och politikens effektivitet. Samtidigt är den regionala utvecklingspolitiken kritiserad från flera håll för att vara alltför konsensusbetonad vilket sägs leda till att politiken avpolitiserar (se Johansson 2010, Rönblom 2008a, Rönblom 2008b). Jag ser det

som ett viktigt forskningsproblem att försöka förstå den här problematiken hos den regionala utvecklingspolitiken. Som en del i analysen kommer jag därför att undersöka om jämställdhet inom regional utveckling kan förstås som avpolitiserat. Detta genom att ta fasta på det politiska språket, utifrån en förståelse av avpolitisering som en process varvid politik föreställs och behandlas som driven av utomstående processer bortom mänskligt val och handlande. Problemet med den här föreställningen är att den effektivt reducerar möjligheterna att dels aktivt välja politisk riktning men också att ställa ansvariga beslutsfattare till svars. Vilket i sin tur kan sägas riskera den regionala utvecklingspolitikens demokratiska legitimitet.

1.1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet för uppsatsen är att analysera hur ”problemet” med jämställdhet representeras i den regionala utvecklingspolicyn i Skåne, samt vilka effekter dessa representationer kan tänkas få. Som en del av dessa effekter är syftet dessutom att undersöka om jämställdhet kan förstås som avpolitiserat inom den regionala utvecklingspolicyn. Eftersom syftet är dubbelt har uppsatsen även två frågeställningar:

- *Hur representeras problemet med jämställdhet inom den regionala utvecklingspolicyn i Skåne och vad får detta för effekter?*
- *I vilken mån kan man utifrån dessa representationer förstå jämställdhet som avpolitiserat inom den regionala utvecklingspolicyn?*

1.2 Analysstrategi

Jag tar en diskursanalytisk ingång till mitt forskningsproblem och ser policy som formade inom diskurser som begränsar vad som kan tänkas och sägas. Policy används således inte i betydelsen specifika policydokument utan som en övergripande meningsskapande process inom ramen för ett visst politikområde, i det här fallet regional utveckling. På grund av denna breda förståelse av policy kommer jag använda mig av ett tämligen stort material bestående av 9 policydokument inom regional utveckling i Skåne. I och med att mitt fokus främst ligger i hur jämställdhet representeras inom regional utveckling är de flesta dokumenten ”explicita” jämställdhetsdokument men jag använder också det övergripande regionala utvecklingsprogrammet för Skåne.

För att analysera uppsatsens material kommer jag använda mig av Carol Bacchis metod ”What’s the problem represented to be?” (WPR?). WPR? går i korthet ut på att man genom att dekonstruera diskursiva representationer i policydokument kan konstruera en bild av vad som ses som ”problemet” med en viss fråga (Bacchi 1999:50). Därefter kan man kritiskt granska vilka effekter och implikationer dessa representationer kan tänkas få. Eftersom jag även vill

undersöka en eventuell avpolitisering kommer WPR? att utökas genom Colin Hays teorier om politik och avpolitisering. Med hjälp av WPR? kommer mina två övergripande frågeställningar att i metodkapitlet konkretiseras till ett operativt analyschema bestående av fem frågor utifrån vilka analysen kommer struktureras.

1.3 Disposition

I detta kapitel har jag presenterat uppsatsens problem, syfte och analysstrategi. I nästa kapitel kommer jag att skissera en bakgrundsbild till regionalpolitikens utveckling och jämställdhet inom denna. Därefter presenteras i kapitel tre uppsatsens metod och huvudsakliga utgångspunkt; WPR?. Metoden innehåller såväl teoretiska som metodologiska antaganden varför jag placerar den före uppsatsens teorikapitel. I kapitel fyra utvecklas uppsatsens teoretiska utgångspunkter som till stor del hämtas från Colin Hay. I kapitel fem presenteras uppsatsens material och riktlinjer för analysen. I kapitel sex analyseras materialet och därefter följer en sammanfattning i kapitel sju.

2 Bakgrund

I detta kapitel kommer jag att först skissera en kort bakgrundsbild till den regionala politikens utveckling i Sverige och hur jämställdhet kommit att bli en del av denna. Därefter relaterar jag till några artiklar av Malin Rönnblom och Christine Hudson som behandlar hur jämställdhet representeras inom regional utveckling och som denna uppsats till stor del bygger vidare på.

2.1 Den regionala nivåns politik

Traditionellt sett har svensk regionalpolitik styrts av nationella myndigheter och i huvudsak fokuserat på att skapa en jämlik fördelning av resurser och välfärd mellan landets regioner (Johansson och Rydstedt 2010:40). Det fanns periodvis under 1900-talet skarp kritik mot regionalpolitikens centraliserade styre med statliga länsstyrelser som högsta politiska organ, bland annat för bristande demokratisk förankring. Denna kritik fick nytt liv under 1990-talet och inspirerat av nyregionalism och visionen om "Regionernas Europa" väcktes röster för en ny regional organisationsform i Sverige (Rönnblom 2008a:32). Efter riksdagsbeslut år 1996 bildades tre s.k. försöksregioner i Skåne-, Kalmar- och Gotlands län och några år senare även i Västra Götaland (Johansson 2005:6). Rent konkret innebar försöken att länsstyrelserna lämnade över ansvar för bland annat regional utveckling till regionala självstyrelseorgan vilket i Skåne och Västra Götaland även innefattade direktvalda fullmäktigen (Johansson 2005:6). Försöksregionerna lanserades först och främst som en demokratireform men förhoppningen var att dessutom få ett effektivare styre (Johansson 2010:4). Efter ett flertal utredningar beslöt regeringen i början av 2010 att låta Region Skåne och Västra Götalandsregionen bli permanenta regionkommuner från och med 2011 (Johansson 2010:3-5).

Två regionalpolitiska riksdagsbeslut, från 1998 respektive 2001 framställs ofta som en markant omställning av regionalpolitiken (Johansson och Rydstedt 2010:46). Den nationella regionpolicyn övergår under dessa år från det tidigare målet på utjämning till att fokusera på att skapa tillväxt och livskraft för hela landet, starka såväl som svaga regioner, städer såväl som landsbygd (Rönnblom 2008a:33). I propositionen från 2001 *En politik för tillväxt och livskraft i hela landet* lanserades hållbar tillväxt som det koncept kring vilket regionalpolitiska aktiviteter skulle samlas, vilket i praktiken främst innebar ökat fokus på ekonomisk tillväxt. Samtidigt kom politiken att byta namn från regionalpolitik till regional utvecklingspolitik (Hudson och Rönnblom 2007:47). Den här förändringen i politikens innehåll medföljdes även av förändring i formerna för

regionalpolitikens organisering. För att regionerna skulle utvecklas ville man samla ”alla goda krafter i regionen”, vilket innebar att politiker och tjänstemän skulle samarbeta med representanter från näringslivet och den ideella sektorn för att utforma strategier för tillväxt (Rönblom 2008a:38f). Regionala partnerskap som det kallades introducerades som den nya organisationsformen för regionalpolitiken i propositionen *Regional tillväxt - för arbete och välfärd* som lades fram 1998 (Hudson och Rönblom 2007:54). Retoriken kring partnerskapen var att de skulle bli en inkluderande form av samarbete, beslut skulle fattas av de som faktiskt berördes av dem och även här fanns en förhoppning om både ökad demokratisk legitimitet och effektivitet (Rönblom 2008b:116f). Genom en proposition från den nyvalda borgerliga regeringen 2007 bytte regionalpolitiken återigen namn, nu till regional tillväxtpolitik¹ (Johansson och Rydstedt 2010:9).

2.1.1 Kvinnoperspektiv och jämställdhet

Tankar om att regionalpolitiken var anpassad efter män och saknade ett ”kvinnoperspektiv” började formuleras av kvinnoorganisationer under 1980-talet (Hudson och Rönblom 2007:50). Dessa gruppers lobbying fick gensvar och i den proposition som gick igenom 1994, *Bygder och regioner i samverkan* argumenterade dåvarande regeringen för behovet av att kvinnoperspektiv inom regionalpolitiken (Rönblom 2008b:119f). Sedan dess har någon form av jämställdhet eller kvinnoperspektiv² varit på den regionalpolitiska dagordningen, men på periodvis olika sätt. Initialt var den dominerande strategin att genomföra specifika satsningar för kvinnor. I och med propositionen 1994 beslutade riksdagen att det skulle upprättas regionala resurscentra för kvinnor i samtliga regioner (Rönblom 2008a:36f). Resurscentra gavs i uppgift att öka kvinnors inflytande och ställning i politiken såväl som i samhället i stort (Rönblom 2008b:120). I propositionen från 1998 (se ovan) formulerades jämställdhet om till ett horisontellt mål som skulle implementeras i samtliga beslut och policy (Rönblom 2008a:37). Samma år fick landets länsstyrelser i uppgift att upprätta jämställdhetsstrategier vilka skulle ligga till grund för analys och bedömningar av länens jämställdhetsarbete (Johansson 2005:115).

År 2001 då hållbar tillväxt lanserades som den övergripande målsättningen för regionala utveckling omformades jämställdhetsmålen återigen. Nu gick jämställdhet ifrån ett horisontellt mål till att bli en del av den sociala dimensionen av hållbar tillväxt, vid sidan av de ekologiska- och ekonomiska dimensionerna (Rönblom 2008b:120). Denna policy kan förstås som en del av den idag dominerande strategin för jämställdhetsimplementering, *gender mainstreaming* (jämställdhetsintegrering) som går ut på att jämställdhetsmålen inte ska nås

---

¹ Dock kommer jag att använda den som jag upplever det mer vedertagna termen regional utvecklingspolitik.

² Det kan diskuteras ifall man verkligen kan tala om kvinnofrågor och jämställdhet som en förändring av ett och samma politikområde. Jag vill dock betona att jag inte utgår ifrån ett gemensamt *innehåll* hos dessa frågor, precis som jämställdhet i sig kan fyllas med vitt skilda innehåll.

genom särskilda satsningar utan istället integreras i samtliga politikområden och policy (Hudson och Rönnblom 2007:48). I takt med att den övergripande jämställdhetsstrategin förändrats har också de tidiga ”kvinno-satsningarna” som regionala resurscentra för kvinnor getts ny mening och uppgifter i form av att bidra till tillväxt i regionerna (Rönnblom 2008a:37).

2.2 Avpolitiserad jämställdhet

Malin Rönnblom är en svensk forskare som studerat hur jämställdhet representeras inom svensk regional utvecklingspolitik, ibland tillsammans med Christine Hudson. Det jag framför allt är intresserad av är deras resonemang om jämställdhet och avpolitisering inom regional utveckling. Rönnblom menar att jämställdhet är avpolitiserat inom regional utveckling genom att konsensussträvan i politiken gör det omöjligt att artikulera jämställdhet i termer av maktkonflikt (Rönnblom 2008a:34, Rönnblom 2008b:128f). Avpolitiseringen kopplas dels till politikens former, att partnerskapen som politisk institution i sig förutsätter konsensus och inte kan hantera motstridiga intressen (Rönnblom 2008a, Rönnblom 2008b, Hudson och Rönnblom 2003). Dels till politikens innehåll, att det till synes självklara målet inom regional utveckling i form av hållbar ekonomisk utveckling försvårar en reell debatt om regionalpolitikens riktning (Hudson och Rönnblom 2007:65). Hudson och Rönnblom menar att ex. kvinno- och miljögrupper kan ha alternativa visioner av regional utveckling men att partnerskapens konsensussträvan gör att dessa inte har någon möjlighet att artikuleras inom den etablerade politiken (Hudson och Rönnblom 2003:103f).

Denna uppsats syfte och metod är mycket lik det som Rönnblom och Hudson redan studerat i dessa (framför allt Rönnblom 2008a och Rönnblom 2008b) och andra artiklar. På många sätt bygger jag vidare på deras resultat och kommer också att relatera till dessa resultat i analysen. Jag hoppas kunna bidra kumulativt till forskningsfältet genom ett något annorlunda forskningsupplägg. Rönnblom och Hudsons studier har främst fokuserat på den nationella nivån och en hel del på politikens former. Jag kommer alltså att undersöka en specifik kontext, Skåne, som dessutom är en regionkommun vilket representerar ett nytt sätt att organisera politik i Sverige. Jag kommer också att använda ny teori där avpolitisering förstås i förhållande till politikens *innehåll* och språk.

3 Metod

I detta kapitel introduceras uppsatsens metod som bygger på Carol Bacchis ”What’s the problem represented to be?” (hädanefter WPR?), främst så som metoden utvecklas i *Women Policy and Politics* (Bacchi 1999) men också i den senare *Analysing Policy* (Bacchi 2009). Utgångspunkten är en poststrukturell förståelse av policy som formade inom ramen för begränsande diskurser men också viktiga medskapare av samhälleliga diskurser (Bacchi 1999:39f). WPR? kan ses som en metod för att plocka isär eller dekonstruera diskursiva representationer i offentliga policy för att sedan kunna kritisk granska dessa (Bacchi 1999:50). I kontrast till en traditionell förståelse av policy som myndigheters sätt att hantera samhälleliga problem så ser Bacchi snarare policy som diskursiva processer knutna till specifika politikområden vari problem (och lösningar) tar form genom specifika representationer (Bacchi 2009:1). Det finns en myriad olika tolkningar om vad exempelvis jämställdhet är och genom sina strategier, måldokument och föreslagna åtgärder så är myndigheter med och formar jämställdhet som ett visst sorts problem, och således en viss sorts diskurs. Bacchi ser denna *problemrepresentation* som en central del i politisk styrning (Bacchi 2009:263).

Metodens operativa analysverktyg är ett antal frågor att utgå ifrån i analysen av materialet och som man som forskare anpassar till den kontext som studeras. Det är detta operativa ramverk som uppsatsens två övergripande frågeställningar bryts ner till. Jag har valt att byta ut den femte frågan i metoden för att kunna besvara uppsatsens andra frågeställning om en eventuell avpolitisering (Bacchi 1999:12). Uppsatsens analys kommer således att byggas utifrån följande konkreta frågor:

- Vad representeras problemet med jämställdhet som i den regionala utvecklingspolicyn?
- Vilka föreställningar eller antaganden kan sägas ligga till grund för representationerna?
- Vilka effekter produceras av representationerna?
- Vad lämnas oproblematiserat i representationerna?
(Bacchi 1999:12f) (min översättning, med viss modifiering)
- I vilken mån kan man utifrån dessa representationer förstå jämställdhet som avpolitiserat inom den regionala utvecklingspolicyn?

Utmaningen i den första frågan i WPR? är att försöka identifiera vad som ses som ”problemet” i materialet och utifrån detta konstruera en eller flera *problemrepresentationer* (Bacchi 1999:1). Fråga två i metoden går ut på att reflektera över till synes självklara, taget-för-givna antaganden (Bacchi 2009:5). Fråga tre handlar om vilka effekter problemrepresentationerna kan tänkas få.

Bacchi relaterar till tre olika sorters effekter; diskursiva effekter, subjektifieringseffekter och levda effekter (Bacchi 2009:15). Den första av dessa handlar om att försöka hitta policyns diskursiva gränser (Bacchi 2009:16). Den andra riktar uppmärksamhet mot hur människor eller grupper av människor ges olika subjektspositioner med vilka följer vissa identiteter och möjligheter för handling (Bacchi 2009:16). Relevant för min analys är här t.ex. hur olika typer av kvinnor och män representeras och om vissa individer konstrueras som problem och andra som lösningar. För den tredje sortens effekt, levda effekter, uppmanar Bacchi att man funderar över de materiella effekter som specifika problemrepresentationer kan tänkas få på människors liv (Bacchi 2009:17f). WPR? fokuserar dock inte bara om vad som faktiskt sägs i policymaterialet utan också vad som inte sägs. I fråga fyra är utgångspunkten att policyns diskursiva gränser gör att vissa frågor inte problematiseras alls (Bacchi 2009:12). När det gäller den sista frågan så ser jag den som en integrerad del av analysen som liksom övriga frågor bygger på de problemrepresentationer som konstrueras. I den sista frågan kommer jag att använda mig av teori från Colin Hay varför en mer konkret beskrivning av hur den kommer att besvaras följer i nästa kapitel.

3.1 Policy-som-diskurs

WPR? utgår ifrån en förståelse av policy som formade inom ramen för diskurser men också som aktivt medskapande av diskurser. Jag ska här resonera kring vad detta innebär för min analys. Först och främst kan det konstateras att policy inte är ett särskilt specifikt begrepp utan ges en mängd olika betydelser i olika sammanhang (Hall och Löfgren 2006:25f). Jag vill här tydliggöra att jag utgår ifrån policy som meningsskapande aktiviteter kring specifika politikområden och alltså inte som specifika förslag eller *policydokument*. Dock kommer en policy till uttryck i centrala texter och strategier varför mitt material består av ett antal konkreta dokument.

Bacchi placerar in WPR? i en riktning av policyanalys som hon kallar policy-som-diskurs (Bacchi 2000:49). Inom denna riktning ses diskurser som socialt producerade former av kunskap som begränsar vad som kan tänkas och sägas (Bacchi 2009:35). Dock betonas att diskurser inte bara fungerar begränsande utan också möjliggörande (Bacchi 2009:37f). Jag utgår ifrån en foucauldiansk förståelse av makt som en produktiv kraft, att vilka vi är och vad som händer är en effekt av makt i form av diskurser (Börjesson och Rehn 2009:45f). Den kontext i vilken policy formas är central för en WPR?-analys. Detta i form av att kontextens materialitet i form av institutions-, plats- och historiskt specifika faktorer samt dominerande diskurser möjliggör vissa problemrepresentationer och exkluderar andra (Bacchi 1999:7). Jag utgår således ifrån att både diskurser och materialitet påverkar hur jämställdhet representeras i den regionala utvecklingspolicyn i Skåne. En central aspekt i policy är att frågor representeras på ett sätt som bidrar till att hålla dem ”hanterbara” för berörda parter (Bacchi 1999:6) varför jag förväntar mig att jämställdhet representeras på ett sätt som inte hotar centrala

föreställningar och diskurser i den regionala utvecklingspolicyn. Men policys är alltså inte bara begränsade utan även centrala i *produktionen* av diskurser, Bacchi hävdar att hur man relaterar till en viss fråga i policy fixerar den som en specifik form av kunskap eller diskurs. Genom att en viss representation av jämställdhet blir dominerande i regional utvecklingspolicy så blir det oerhört svårt att tala, tänka eller föra politik utanför representationens referensramar (Bacchi 2009:35).

3.1.1 Subjekt och handling

Discourses are, therefore, about what can be said, and thought, but also about who can speak, when, where and with what authority (Ball 1990:17).

Citatet ovan speglar den foucauldianska ”dubbla problematiken” – vad subjektet kan säga och vad subjektet får säga (Bacchi 1999:41). Hur man förhåller sig till denna problematik är den kanske tydligaste skiljelinjen mellan olika riktningar inom diskursanalys och därför viktig att relatera till. Bacchi hanterar denna dubbla problematik genom ett lika dubbelsidigt fokus, på det tvingande i diskurser men också på de möjligheter subjekt har att använda sig av diskurser (Bacchi 2000:51). Med Bacchi utgår jag ifrån att ingen aktör *fritt* kan använda sig av diskurser. Vårt medvetande formas genom de subjektspositioner vi tilldelas inom olika diskurser, och med dessa följer ett visst möjligt handlingsutrymme. Men på grund av att vi positioneras i förhållande till en mängd diskurser i varje givet tillfälle så öppnas möjlighet upp för selektiv positionering, ifall vi lyckas med tricket att identifiera de olika diskurser vi befinner oss inom (Bacchi 2005:205).

Av denna dubbla syn på subjektets handlingsförmåga inom diskurser följer den delvis positivare syn på politisk förändring som Bacchi delar med många andra feministiska diskursanalytiker (Bacchi 2005:201). Diskurser är inte statiska utan i ständig förändring, drivna av de inre motsättningar och paradoxer som de per definition innehåller. Genom att dekonstruera och därigenom blottlägga dessa motsättningar så öppnas möjlighet upp för rekonstruktion och förändring av diskursiva konstruktioner (Bacchi 2005:201,207), fortfarande inom ramen för diskurser men ändå. Detta är i sin tur målet för en WPR?-approach.

WPR? i den form jag konstruerat den ovan kommer att vara min utgångspunkt i analysen av mitt material, som består av 9 policydokument där jag menar att jämställdhet inom den regionala utvecklingspolicyn kommer till uttryck. Hittills har jag alltså redogjort för uppsatsens problem och syfte, skisserat en bakgrundsbild till jämställdhet inom regional utveckling samt i detta kapitel presenterat och diskuterat uppsatsens metod. I nästa kapitel kommer jag att introducera uppsatsens teoretiska utgångspunkter.

4 Teori

I detta kapitel utarbetas mina teoretiska utgångspunkter, som i huvudsak bygger på Colin Hays teorier om politik och avpolitisering.

4.1 Politik som process och kontext

Ovan presenteras min syn på policy som diskursiva aktiviteter kring specifika politikområden. Men vad är då egentligen politik och vad har det för betydelse? För att besvara uppsatsens andra frågeställning – om jämställdhet kan förstås som avpolitiserat i den regionala utvecklingspolicyn – kommer jag att använda mig av de teorier kring politik och avpolitisering som Colin Hay utvecklar i *Why we hate politics* (Hay 2007). Hays resonemang börjar i det utbredda missnöje och ointresse med den etablerade politiken som han menar är utmärkande för s.k. avancerade liberala demokratier (Hay 2007:1-3). Enligt Hay finns problemet inte i första hand hos oengagerade medborgare utan hos de avpolitiserade politiska budskap som de erbjuds (Hay 2007:39f). För att kunna tala om avpolitisering måste jag först klargöra vad som menas med *politik* i det här sammanhanget. Det finns oändliga definitioner av vad som är utmärkande för just politik. En del av dessa lägger stor vikt vid särskilda ”politiska rum” och institutioner, andra utgår snarare ifrån politik som en viss sorts process (Hay 2007:65). Hay tar avstamp i politik-som-process samtidigt som han kritiserar många av dessa definitioner för att inte göra skillnad på de olika arenor i vilka en fråga kan artikuleras. Istället sammanställer han en definition som kombinerar en syn på politik-som-process med en känslighet för betydelsen av kontext (Hay 2007:65). Definitionen består av fyra processkriterier:

- *Politik som val*: politik äger rum i situationer som innefattar valmöjligheter för både politiker, andra makthavare och medborgare. Utan att politiker faktisk väljer strategier så är det svårt att utkräva politiskt ansvar (Hay 2007:65) och om det inte finns kvalitativt olika politiska alternativ har inte heller medborgare någon reell valmöjlighet
- *Politik som kapacitet för handling*: för att en process ska kunna kallas politik krävs att aktörer kan göra faktisk skillnad. Att politik involverar aktörer som dels har möjlighet att handla och dels att dessa handlingar i sin tur får reella konsekvenser (Hay 2007:66). Genom den här definitionen markerar Hay skillnaden gentemot det han utmålar som politikens absoluta motsats; fatalismen (Hay 2007:67).

- *Politik som deliberation*: att se politik som deliberation är att hävda att det krävs möjlighet att kunna uppmärksamma en viss fråga och starta någon sorts diskussion de olika valmöjligheter som finns, samt att kunna kräva någon sorts ståndpunkt ifrån berörda beslutsfattande (Hay 2007:68).
- *Politik som social interaktion*: det fjärde kriteriet är att politik är en social aktivitet. Men detta menas främst att de beslut som tas inom politiken får direkta eller indirekta konsekvenser för andra människor, och alltså inte att besluten i sig måste fattas kollektivt (Hay 2007:69f).

Förutom dessa processinriktade kriterier menar Hay att vi måste kunna skilja mellan de olika kontexter där politiska processer kan tänkas äga rum. En viss fråga kan vara artikulera i sammanhang som i sig är politiserade till olika grad (Hay 2007:68). Hay skiljer mellan en *opolitisk sfär* (realm of necessity) som är helt avpolitiserad i den mån att det inte finns utrymme för mänskligt val och handlande, istället är det nödvändighet som styr. I denna sfär placeras ödestänkande, religiös eller ekologisk fatalism in (Hay 2007:79). Skilt från denna finns en bred *politisk sfär* (realm of contingency and deliberation) där det finns utrymme för mänskligt handlande, val och deliberation. Denna sfär kan i sin tur delas upp i en statlig- och en icke-statlig-sfär och i den sistnämnda skiljer Hay mellan en privat och en offentlig del (Hay 2007:78). Av dessa tre är den statliga mest och den privata sfären minst politiserad.

Den här politikförståelsen, som alltså betonar både process och kontext kan jämföras med Maria Wendt-Höjers politikdefinition som Malin Rönnblom (2008b, 2008a) använder sig av. Wendt-Höjer förutsätter tre kriterier för att en fråga ska ses som politisk: frågan ska vara på dagordningen i den politiska arenan, frågan ska artikuleras i kollektiva termer samt innehålla någon sorts maktkonflikt (Wendt-Höjer 2002:191-193). Jag föredrar Hays definition på grund av att den kan sägas inkludera fler fenomen samtidigt som den gör det lättare att se på politik som en skala snarare än som en abstrakt storhet. När det gäller jämställdhet, som är uppsatsens fokus, så har jämställdhet i någon form funnits på den etablerade regionalpolitiken dagordning under flera decennier (se kapitel bakgrund). När det gäller frågan om jämställdhet kan förstås som avpolitiserat är det därför snarare en fråga om process än kontext, *hur* jämställdhet konstrueras och om det kan säga leva upp till politikriterierna.

4.1.1 Avpolitisering

The extent to which our destiny is determined by processes beyond our control is the extent to which it is non-political (Hay 2007:67).

Hay diskuterar flera olika sätt som frågor kan bli avpolitiserade på. Uppsatsens fokus är den specifika avpolitiseringsprocess som Hay kallar typ 3. Denna avpolitisering kan sägas ske då ansvar förflyttas från den politiska till den icke-politiska sfären genom att en fråga betraktas som styrd av processer utom mänsklig kontroll eller när man i retoriken framställer det som så (Hay 2007:86).

Denna process kan äga rum i alla tre delar av den politiska sfären, alltså kan också frågor inom den etablerade politiken avpolitiseras. Detta genom att politiska aktörer i formuleringen av strategier och policy hänvisar till processer som är utom möjlighet att påverka genom politik. Effekten av detta blir att möjligheterna för mänskligt handlande, val och deliberation förminskas kraftigt eller försvinner helt (Hay 2007:86f). Istället följer politiska nödvändigheter för att *anpassa* sig till den yttre utvecklingen³.

Hay tydliggör resonemanget med dagens miljö- eller idag kanske snarare klimatpolitik. Ifall miljöproblemen framställs som bortom lösning, att mänskligt handlande inte längre har möjlighet att påverka en annalkande miljökatastrof, så finns det inte längre utrymme för politik (Hay 2007:87). Istället är den enda möjligheten att anpassa politiken efter katastrofens konsekvenser. På samma sätt menar Hay att en mycket positiv syn på miljön också den kan bli avpolitiserad genom idén att problemet löser sig självt genom en obegränsad teknisk innovation (Hay 2007:87). Dessa föreställningar reducerar båda handlingsmöjligheterna för medborgare och politiker. Att politiker avsäger sig ansvar för policybeslut försvårar även ett effektivt ansvarsutkrävande (Hay 2007:87). Genom denna förståelse av avpolitisering så betonas dess dynamiska karaktär, beroende på hur man talar och tänker kring en fråga så kan den pendla mellan att vara avpolitiserad/politiserad inom den etablerade politiken (Hay 2007:82).

Det är alltså utifrån denna teori om avpolitisering som den femte och sista frågan i min version av WPR? kommer att bygga. Rent konkret vill jag, som en del av analysen undersöka om jämställdhet kan förstås som avpolitiserat av typ 3 inom Skånes regionala utvecklingspolicy. Detta innebär att granska policytexter för att se hur jämställdhet ramas in; hur motiveras och beskrivs jämställdhetsproblem och åtgärder? I vilken mån hänvisas till självgående eller yttre processer? Det är betydligt mindre relevant till vilken grad de här föreställda processerna överensstämmer med "verkliga" processer eller i vilken mån politiker faktiskt själva tar dem för verkliga. Diskursiva representationers status kommer ur deras position som sanningar (Bacchi 2009:35). Det intressanta för mig är utifrån vilka sanningar som aktörer inom regional utveckling kan sägas agera.

---

³ Liknande resonemang utvecklar Hall m.fl. (Hall, Sjövik och Stubbergaard 2005: kap4) och Mukhtar-Landgren (Mukhtar Landgren 2009:150f).

5 Material och analysstrategi

I detta kapitel kommer jag först att redogöra och reflektera över val av material och därefter utveckla några riktlinjer för analysen.

5.1 Skånes regionala utvecklingspolicy

Uppsatsens syfte är att undersöka hur jämställdhet representeras i den regionala utvecklingspolicyn i Skåne. När det gäller diskursanalys finns inga självklara materialval. Positivismens krav på representativitet i urvalet har begränsad relevans, istället kan de val och avgränsningar man gör betraktas som en del i konstruktionen av det man vill studera (Bacchi 2009:20). Vissa avgränsningar är redan givna av mitt syfte, jag vill analysera hur jämställdhet representeras i den regionala utvecklingspolicyn i Skåne och inte policyn i sin helhet. Utgångspunkten i WPR? är att man ur de mål, strategier och föreslagna handlingar som finns i policytexter kan konstruera en bild av vad som ses som ”problemet” i en viss policy. Materialet är textdokument där policyn kommer till uttryck. Bacchi uppmanar till att börja i vissa centrala dokument men att utöver dessa försöka få ett varierat material (Bacchi 2009:20). Min ambition har varit att välja ett material som ger en bred bild av jämställdhetsdimensionen inom regional utveckling, samtidigt som jag får med något övergripande dokument från den regionala utvecklingsstrategin. Detta för att det är relevant att analysera hur man pratar om jämställdhet både i de sammanhang som kategoriseras som specifika ”jämställdhetssammanhang” och i det övriga regionala utvecklingsarbetet.

Resultatet är ett material som utgörs av 9 textdokument i väldigt olika format och med delvis olika avsändare. Dels Region Skåne som har det formella ansvaret för regionala utvecklingsfrågor i Skåne och dels Länsstyrelsen som fortfarande är en viktig aktör inom regionala jämställdhetsfrågor (www.lansstyrelsen.se). Ett stort antal policydokument är hämtade hos Regionalt ResursCentrum för kvinnor (RRCK) i Skåne, som är en del av Region Skånes näringslivsavdelning Näringsliv Skåne (www.skane.se). Då jag uppfattar RRCK:s verksamhet som en explicit jämställdhetsinsats i form av kompetensresurs för jämställdhetsfrågor i regionen ser jag också centralt som aktiv medskapare av jämställdhet inom regional utveckling. Det ingår i min teoretiska utgångspunkt att i huvudsak inte göra skillnad mellan dessa olika organ. Jag utgår ifrån att ett brett spektrum av aktörer är med och formar den regionala utvecklingspolicyn och jag hade mycket väl kunnat inkludera exempelvis jämställdhetsrapporter från privata företag, akademiska arbeten och tidningsartiklar i analysen. Men jag har valt att avgränsa materialet till offentliga organ på regional nivå i Skåne.

Alla dokument utom ett – *Regionalt utvecklingsprogram för Skåne 2009-2016* – har ett explicit fokus på jämställdhet. När det gäller dessa jämställdhetstexter har jag varit relativt icke-selektiv och tagit med de flesta offentliga dokument som funnits tillgängliga på regionala hemsidor. Bland dessa finns den övergripande *Jämställdhetsstrategi för Skåne län* som är framtagen i samarbete mellan Region Skåne, Länsstyrelsen i Skåne och Europeiska socialfonden. Denna strategi bestående av en kunskapsdel och en statistikdel är regionens övergripande jämställdhetsdokument och ska fungera vägledande (www.lansstyrelsen.se). Jag ser det således som ett mycket centralt dokument vilket jag kommer ge särskilt fokus i analysen. Förutom strategin och det regionala utvecklingsprogrammet innefattar materialet en informationstext om jämställdhet från Länsstyrelsen samt fem dokument från RRCK tillsammans med Region Skåne och andra organ.

5.2 Reflexivitet som analysstrategi

Utmaningen i WPR? är att identifiera dominerande problemrepresentationer samt att kritisk granska dessa och de konsekvenser de kan tänkas få. Men hur ska man då hitta representationer inom en diskurs? Med Börjesson utgår jag ifrån att vi inte har någon möjlighet att objektivt identifiera diskursiva representationer, helt enkelt på grund av de att inte existerar på något objektivt sätt (Börjesson 2003:185). Detta gäller lika mycket för forskare och studenter som för människor i allmänhet, ingen av oss kan komma utanför diskurser. Av denna anledning finns det heller inga reella avgränsningar mellan olika representationer varför gränserna mellan problemrepresentationerna i min analys kan komma att uppfattas som diffusa.

Börjesson framhäver risken med en alltför teoristyrdd diskursanalys, där man ser den ”stora diskursen” representerad överallt i det egna materialet som då sätts i ett rationellt sammanhang (Börjesson 2003:171). För att undslippa den här risken menar han att det är viktigt att fokusera på konkreta utsagor i materialet – vad som faktiskt sägs. Genom att komma tillräckligt nära materialet är hans tanke att man till slut tvingas se materialets tvetydigheter och motsägelsefullheter (Börjesson 2003:171f). Dock måste materialet alltid dramatiseras teoretiskt för att få mening, poängen med att konstruera problemrepresentationer överhuvudtaget att det görs utifrån en teoretisk ram. En konkret ledstjärna för att hitta dominerande representationer är att de upprätthålls genom ständiga upprepningar (Neumann 2003:49f), varför utsagor som återkommer ofta kan förväntas ha en dominerande ställning i diskursen.

Utöver dessa enkla riktlinjer kommer jag övergripande att sträva efter reflexivitet i analysen. Detta innebär att fokusera på min egen aktiva roll, att det är jag som styr och konstruerar analysen. På så sätt stärks intersubjektiviteten vilken är av central betydelse för all form av diskursanalys.

6 Analys

Här följer en förteckning över materialet, antal sidor i dokumenten samt de förkortningar som används i analysen:

Regionalt utvecklingsprogram för Skåne 2009-2016 (reg.utv), 76 s.

Jämställdhetsstrategi för Skåne län: Kunskapsunderlag (jämstr), 79 s.

Jämställdhetsstrategi för Skåne län: Statistikbok (jämstr st.), 68 s.

Fakta om kvinnor och män i Skåne (fakta), 57 s.

Kunskapsunderlag och förslag till strategier för kvinnors företagande i Skåne (rrck1), 30 s.

Kvinnors nätverk i Skåne (rrck2), 38 s.

Utveckling av kvinnors företagande i Skåne: Statistikbilaga (rrck3 st.), 34 s.

Utveckling av kvinnors företagande i Skåne (rrck3), 55 s.

Dolt företagande: Kvinnor i familjeföretag. Exempel från Östra Göinge (rrck4), 30 s.

6.1 Hur problemet med jämställdhet representeras

Denna analys struktureras utifrån frågorna i min version av WPR? (se kapitel metod). Den första frågan är vad problemet med jämställdhet representeras som i den regionala utvecklingspolicyn. Jag har konstruerat tre dominerande problemrepresentationer, som delvis går in i varandra men med betydelsefulla skillnader sinsemellan. Då jag försökt hålla mig nära vad som faktiskt står i policydokumenten har de olika problemrepresentationerna ofta förekommit parallellt i samma text och till och med i samma stycke.

Initialt var min avsikt att inte skilja på de olika policydokumenten. Dock har det visat sig att jämställdhet inte är uttalat i det regionala utvecklingsprogrammet i någon större utsträckning varför jag i de första tre frågorna främst använder mig av de explicita jämställdhetsdokumenten.

6.1.1 Olikhet

Jag upplever att ett dominerande sätt som problemet med jämställdhet representeras i policytexterna är som olikhet mellan kvinnor och män. Problemet representeras som olikheten i sig och illustreras till stor del genom numeriska skillnader, *ojämn fördelning* mellan kvinnor och män inom olika samhällsområden (jämstr:6, fakta:3, rrck4:1). Målet för jämställdhetsarbetet beskrivs här som att kön inte ska spela någon roll i fördelningen av rättigheter,

skyldigheter och möjligheter mellan människor (jämstr:8, fakta:1f). I jämställdhetsstrategin framställs fyra operativa jämställdhetsmål för Skåne varav tre fokuserar på den ojämna fördelningen mellan kvinnor och män, av samhälleligt inflytande, ekonomiska tillgångar och hemarbete (jämstr:6). En jämn fördelning representeras som att andelen kvinnor/män ska ligga mellan 40-60% inom ett visst område (jämstr st.:8, fakta:3). Flera av de explicita jämställdhetsdokumenten går i stort ut på att redogöra för ”läget” vad gäller Skånes operativa jämställdhetsmål. Det första målet, jämn fördelning av inflytande redogörs för genom könsfördelning inom chefs- och styrelsepositioner (jämstr:23-26, fakta:54-56). Den ekonomiska jämställdheten illustreras genom skillnader i anställningsformer, sysselsättning, lönenivåer och sjukdomstal (jämstr:42-49, fakta:22-26,36-51). Ett gemensamt problem för dessa jämställdhetsmål representeras som den *segregerade arbetsmarknaden*.

Den svenska arbetsmarknaden är starkt könssegregerad, både vertikalt och horisontellt. Kvinnor och män befinner sig alltså både på olika positioner och olika arbetsplatser (jämstr:36).

Att kvinnor och män finns på olika ställen och gör olika saker representeras som problematiskt. Könssegregationen på arbetsmarknaden sätts även i relation till det tredje operativa jämställdhetsmålet, jämn fördelning av hemarbete (jämstr:56, rck1:16). Bland annat genom att deltidsarbete är vanligare hos kvinnor, vilket leder till att kvinnor istället för att arbeta heltid tar huvudansvaret för hemmet och därigenom blir ekonomiskt beroende (jämstr:40). Ett betydande fokus i policytexterna är olikhet mellan kvinnor och män vad gäller företagande. Problemet representeras här som att kvinnor och män bildar, driver och utvecklar företag på olika sätt och i olika sektorer (jämstr:39, rck3:3f). Att betydligt färre företag drivs av kvinnor – ca 25-30% av samtliga företag i Skåne – representeras som ett problem i sig (rck4:1, rck3:3). Möjligheten att driva företag beskrivs i sin tur som en grundläggande rättighet och demokratifråga (fakta:1).

Könsuppdelad statistik är en bra utgångspunkt för att synliggöra skillnader och likheter mellan kvinnors och mäns villkor i samhället. [...] Det är vår förhoppning att vi härigenom sprider kunskap som leder till åtgärder för ett mera jämställt samhälle (jämstr st.:4).

Lösningen på detta olikhetsproblem representeras framför allt i form av kunskap om hur ”ojämställdheten” ser ut. Statistik och i synnerhet *könsuppdelad statistik* framställs som en viktig källa till sådan kunskap (jämstr:4,7, fakta:4, rck1:1). En stor del av policytexterna består av beskrivande statistik över Skånes operativa jämställdhetsmål (jämstr st., fakta, rck3, rck3 st.). Genom statistiken är tanken att centrala aktörer i regionen ska kunna få en bild av utgångsläget utifrån vilka de själva ska kunna formulera konkreta mål och åtgärder. Dessa centrala aktörer representeras som region Skåne själv, statliga myndigheter, kommuner, företag (jämstr:7) och i viss mån individer (rck1:6).

6.1.2 Föreställningar

I den här problemrepresentationen förstås problemet främst som föreställningar och värderingar knutna till kön. Visionen är i stort densamma som i föregående problemrepresentation – att kön inte ska spela någon roll – men istället för att fokusera på olikheten i sig är det *föreställningarna* som ligger bakom olikheten som ska problematiseras (rrck4:1, jämstr:13f). Det slås fast att vi i dagens Sverige har nått formell jämställdhet, men att det i praktiken fortfarande är ojämnt (jämstr:6, rrck1:21, fakta:1). Problemet är därför föreställningar om kvinnor och män som formar och begränsar våra liv, inte lagar eller regler. Dessa föreställningar uttrycks ibland som ”osynliga hinder”, eller ett *genussystem* (jämstr:38, rrck4:7). Genussystemet beskrivs som ett system bestående av två principer för samhällets organisering – åtskillnad mellan könen och mannen som norm (jämstr:13). Den manliga normen exemplifieras med att flickor som överskrider sin könsroll får en positivare respons än pojkar som gör samma sak (jämstr:32).

Segregationen på arbetsmarknaden förklaras delvis genom stereotypa förväntningar eller *könsroller* som präglar mäns och kvinnors intressen och yrkesval. Skolor ges i det sammanhanget en viktig roll i att luckra upp den segregerade arbetsmarknaden genom att ”presentera möjligheter som inte är kopplade till kön” (jämstr:29-31). Det fjärde av Skånes operativa jämställdhetsmål – frihet från könsrelaterat våld – representeras i större utsträckning än de övriga jämställdhetsmålen som ett problem med föreställningar och genussystemet. Mäns våld mot kvinnor (rrck1:16) förstås liksom våldtäkt och prostitution (jämstr:64) både som ett uttryck för och ett sätt att upprätthålla genussystemet. När det gäller företagande så problematiseras föreställningar och myter om kvinnligt företagande (rrck4:1, rrck1:12). Problemet representeras här som en könad och begränsad förståelse av företagande.

Det finns dock fortfarande en manlig prägel på definitionen av en företagare. [...] Bara benämningen kvinnliga företagare torde ju innebära att en kvinna som driver företag avviker från normen (rrck4:1).

Både företagande och ledarskap beskrivs som könsmärkta på ett sätt som gör att vi förknippar traditionellt manliga egenskaper med goda företagare- eller ledaregenskaper (jämstr:38, rrck4:6f). På så sätt så uppfattas kvinnor i ledarposition som avvikare hur de än betar sig (jämstr:26). Med begreppet ”dolt företagande” avses de företagande kvinnor i familjeföretag som inte syns i traditionell statistik (rrck4:1f, rrck1:10).

För att kunna arbeta med jämställdhet krävs en grundläggande kunskap om genus. Det räcker, med andra ord, inte med ett slags ”jämställdhetsförnuft” (jämstr:14).

Liksom i den förra problemrepresentationen ”olikhet” representeras lösningen på detta problem främst som kunskap. Dock inte i form av statistik utan som kunskap om genus samt svensk jämställdhetspolitik (rrck1:10, jämstr:6f). Det framhålls att genusvetenskap bör bli obligatorisk i lärarutbildningar, för att lärare genom den kunskapen ska kunna motverka stereotypa rollfördelningar och förväntningar

(jämstr:29f). Vad gäller företagande så representeras lösningen dessutom som att försöka omformulera och vidga förståelsen av företagande genom t.ex. att synliggöra ”dolt företagande” och lyfta fram framgångsrika företagande kvinnor (rrck4:2,24, rrck1:1).

6.1.3 Ineffektiv resursanvändning

Om människor har möjlighet att utveckla sina talanger oberoende av vilket kön de tillhör ökar möjligheterna att rätt personer hamnar på rätt plats, och att kunskap och kompetens tas tillvara på bästa sätt (jämstr:18).

I denna tredje problemrepresentation representeras jämställdhet som att alla människors resurser eller potential ska tas tillvara oavsett kön (rrck4:25, fakta:3, jämstr:18). *Problemet* med ett ojämnt samhälle representeras som att alla människors kapacitet inte tas till vara, helt enkelt ineffektiv användning av tillgängliga resurser. Segregationen på arbetsmarknaden representeras delvis på detta sätt, som att segregationen gör att människor inte är optimalt placerade i arbetsfördelningen, vilket i sin tur hindrar ekonomisk utveckling (jämstr:38). Könsfördelningen i offentliga styrelser framställs även det som ineffektiv resursanvändning i och med att viktig kompetens förbises (jämstr:25). Den grupp vars potential behöver utnyttjas bättre representeras framför allt som kvinnor men delvis också andra grupper

För Regionalt ResursCentrum är kvinnor och invandrare grupper med outnyttjad potential för företagande och entreprenörskap (rrck1:8).

Rapporterna från RRCK i Skåne syftar till stor del till att på olika sätt möjliggöra för och uppmuntra kvinnor till entreprenörskap och företagande (rrck1-rrck4). Delvis finns en demokratisk aspekt av detta, att kvinnor ska få lika mycket inflytande över samhället och sitt eget liv (rrck4:4). Men till viss del upplever jag att problemet helt enkelt representeras som att kvinnor företagar för lite, vilket gör att deras kompetens inte utnyttjas (rrck2:3, rrck1:1,6). För att åtgärda detta föreslås riktade insatser för att främja nyföretagande och kompetensutveckling hos kvinnor samt olika samarbeten, nätverk, coachning, kompetensutveckling och mentorskap (rrck1:2-5, rrck3:47-54). Specifika nätverk för kvinnor framhålls som mycket viktiga för att sprida kunskap om företagande (rrck1:5, rrck2:3) samt att skapa goda förebilder (för kvinnor) (rrck1:19f). Dock framstår den huvudsakliga funktionen med nätverken inte som att hjälpa kvinnor för deras egen skull utan som en del i en större samhällsutveckling

Studier av tillväxtregioner har visat att nätverksbyggande skapar ett tillväxtfrämjande klimat och är viktigt för samhällsutvecklingen. Kvinnors nätverk kan bli viktiga arenor, där förutsättningarna för morgondagens samhälle formas! (rrck2:2).

Samverkan överhuvudtaget, mellan kvinnor i nätverk, mellan kvinnliga företagare och organisationer, mellan regionen och andra viktiga aktörer representeras som en nödvändighet för att kunna använda befintliga resurser optimalt och således som en del i lösningen av detta problem (rrck1:6). Att inte kunna ta tillvara på mänskliga resurser beskrivs som ett hot för regionens framtida utveckling (rrck1:23, fakta:3). På det här sättet representeras jämställdhet, i betydelsen att ta tillvara på mänskliga resurser som en del i att skapa ekonomisk tillväxt. Det är detta som jag menar skiljer denna problemrepresentation ifrån de två tidigare, att det övergripande målet representeras som ekonomisk utveckling i sig och inte lika förutsättningar för individers skull i första hand.

6.2 Underliggande föreställningar

Efter att ha konstruerat tre problemrepresentationer utifrån policytexterna; ”olikhet”, ”föreställningar” och ”ineffektiv resursanvändning” ska jag nu gå vidare till nästa fråga i WPR?. Här handlar det om att reflektera över vilka föreställningar eller antaganden som kan sägas ligga till grund för problemrepresentationerna. Bacchi uppmanar till att leta efter det självklara, det som tas för givet (Bacchi 2009:5). Jag har valt att fokusera på hur kön konstrueras i policytexterna, då det får betydelse för den fortsatta analysen.

I stor utsträckning representeras kön som två stabila kategorier. Detta är tydligt i problemrepresentationen ”olikhet” genom fokus på könsuppdelad statistik där kvinnor och män genomgående målas upp som två skilda kategorier (jämstr st., fakta, rrck3, rrck3 st.). Poängen med den könsuppdelade statistiken beskrivs som att man vill synliggöra båda könen istället för endast kvinnor (jämstr:16, fakta:1). Men genom att statistiken ofta inte bearbetas eller analyseras något vidare så framstår de statistiska skillnaderna mellan män och kvinnor snarast som konstateranden, genom vilka kön konstrueras som en naturlig och stabil uppdelning. I och med att det är olikheten mellan kvinnor och män som ses som problemet och det som ska synliggöras så skapas överhuvudtaget inget utrymme att problematisera kön i denna problemrepresentation.

Kvinnor och män driver företag i olika branscher mycket beroende på en könssegregerad arbetsmarknad och därmed blir kunskap om olika branscher viktig. Vilken tillväxtpotential finns i de branscher kvinnor verkar i? (rrck1:1).

Även i ”ineffektiv resursanvändning” framstår kön som stabila kategorier fast på ett delvis annorlunda sätt. Här är det inte främst olikheten utan potentialen hos olika grupper som ska synliggöras. Därför finns ingen riktig vilja att förändra den segregerade arbetsmarknaden utan snarare vill man möjliggöra utveckling i den befintliga arbetsfördelningen (se citat ovan) (rrck3:3, rrck1:1,6). I problemrepresentationen ”föreställningar” däremot beskrivs problematiken med att kön som stabila kategorier (rrck1:8, jämstr:10).

Snarare är det så att det finns många ”kvinnliga” och ”manliga” normsystem – flera maskuliniteter och femininiteter, beroende på exempelvis klass och etnicitet (jämstr:13).

I de utsagor jag placerat i den här problemrepresentationen problematiseras kön i större utsträckning och det finns en syn på kön som socialt konstruerat, vilket öppnar upp för fler än två sorters könsuttryck (jämstr:13). Det som ska synliggöras är inte olikhet mellan kvinnor och män i sig utan istället föreställningar om kön och maktstrukturer som genussystemet (jämstr:38, rrc4:7).

6.3 Effekter av problemrepresentationer

Nästa fråga i WPR? berör vilka effekter som kan sägas produceras av problemrepresentationerna. Jag har i metodkapitlet relaterat till tre sorters effekter; diskursiva-, subjektifierings- och levda effekter. Jag kommer här främst att fokusera på de två förstnämnda.

6.3.1 Diskursiva effekter

Diskursiva effekter handlar om policyns diskursiva gränser (Bacchi 2009:16), var gränserna går för vad som anses relevant att problematisera. I policytexterna representeras jämställdhet som en fråga som främst handlar om relationen mellan kvinnor och män (fakta:2, jämstr:7). Det kan knappast uttryckas tydligare än i citatet nedan.

Jämställdhet handlar uteslutande om kön, om relationen mellan kvinnor och män, till skillnad från jämlikhet (jämstr:8).

I de fall då det relateras till andra kategoriseringar, som födelseland, yrke, ålder och civilstånd osv. (jämstr:12, rrc3:11-15, fakta:10) så är det främst för att synliggöra en särskild sorts kvinnor/män varför kön fortfarande är den naturliga utgångspunkten. Jag tolkar detta som att det finns en gräns i den regionala utvecklingspolicyn där jämställdhet först och främst måste handla om kön. Detta framför allt i problemrepresentationerna ”olikhet” och ”ineffektiv resursanvändning” genom att kön i dessa konstrueras som en relativt stabil kategori. Vidare ligger det mesta av fokus på kvinnor i policytexterna vilket skapar en avgränsning att jämställdhet i första hand handlar om kvinnor och strategier riktade mot dem. Mäns och mäns roll problematiseras inte i någon större utsträckning och det finns inga strategier riktade direkt mot män. Rönnblom (Rönnblom 2008a, Rönnblom 2008b) menar i sina studier att jämställdhet konstrueras utan maktkonflikt i den nationella regionala utvecklingspolitiken. Att män och mäns roll inte synliggörs eller problematiseras menar jag tyder på att en

konfliktdimension kring jämställdhet är frånvarande också i Skånes regionala utvecklingspolicy.

Att män utsätts för våld i större utsträckning än kvinnor är inte en fråga för jämställdhetspolitiken. Varför män generellt sätt är mer våldsbenägna än kvinnor är dock en fråga som intresserar många genusforskare (jämstr:61).

Att mäns roll inte problematiseras innebär att inte bara mäns eventuella överordning utan också män eventuella utsatthet osynliggörs. Citatet ovan speglar förutom en syn på kön som stabilt och naturligt en uppfattning att män inte kan vara ”offer”. I *statistikboken* är våldtäkt och sexualbrott de enda fall där man inte delar upp statistiken efter kön (jämstr st.:64f) vilket jag tolkar som en diskursiv avgränsning i policyn att kvinnor är självklara offer i denna typ av brott. Den här bilden förstärks genom uttryck som att jämställdhet inte kan uppnås så länge ”kvinnor och barn” utnyttjas (jämstr:64). Denna diskursiva avgränsning skulle kunna få levda effekter för män som utnyttjas eller på annat sätt skadas av kvinnor, genom att denna grupp osynliggörs i policyn.

6.3.2 Subjektifieringseffekter

Subjektifieringseffekter berör hur olika människor och grupper ges olika subjekspositioner i policyn (Bacchi 2009:16). Här vill jag först och främst relatera till hur olika grupper av kvinnor konstrueras. I de fall som en särskild grupp människor synliggörs i policytexterna så handlar det ofta om kvinnor som driver företag, eller företagskor/företagarkvinnor som de omväxlande benämns (rrck3:3f, rrck2:3, rrck4:4, rrck1:19). I rapporterna från RRCK fastställs att kvinnor ska uppmuntras och ges möjlighet att bli företagare och de som redan är aktiva ska ges extra stöd genom nätverk och mentorskap (rrck1-4). Detta tolkar jag som att det finns en föreställning om företagande kvinnor som särskilt betydelsefulla för samhället.

Andra grupper synliggörs i mer negativ bemärkelse; utrikes födda kvinnor och i viss mån utrikes födda män representeras som särskilt underordnade och med svårigheter att komma in på arbetsmarknaden (jämstr:35, rrck1:13). En subjektifieringseffekt som Bacchi relaterar till är då en viss grupp människor representeras som problem/lösningar på jämställdhetsproblem (Bacchi 2009:17). På grund av att dessa grupper framställs på olika sätt menar jag att det skapas en hierarki där utrikes födda män och i synnerhet kvinnor representeras som problem och företagande kvinnor representeras som lösningar för jämställdhetsarbetet. Denna hierarki skulle kunna få levda effekter (Bacchi 2009:17f) genom att mer resurser ges till företagande kvinnor än kvinnor i andra branscher och yrken. Hur utrikes födda kvinnor och mäns liv skulle kunna påverkas av att lyftas fram på det här sättet är svårare att svara på. Det skulle rimligtvis kunna innebära att denna grupp ges extra resurser och således kan komma att gynnas, men samtidigt kan det också komma att bli problematisk för utrikes födda som inte känner igen sig i den bild som målas upp.

6.4 Tystnader i problemrepresentationer

Hittills har jag alltså beskrivit hur jämställdhet konstrueras som ett visst sorts problem i den regionala utvecklingspolicyn, som ”olikhet”, ”föreställningar” och ”ineffektiv resursanvändning”. Jag har diskuterat olika föreställningar om kön i problemrepresentationerna, samt vilka diskursiva gränser och subjekt som konstrueras i policyn. Utifrån min teoretiska förståelse av policy kan den övergripande bild av problem, mål och lösningar kring jämställdhet som framställs i policyn sägas konstruera en diskurs som gör det svårt att förhålla sig till jämställdhet på något annat sätt (Bacchi 2009:35). I denna näst sista fråga i WPR? är utmaningen att reflektera över vad som lämnas oproblematiserat i problemrepresentationerna (Bacchi 2009:12).

Kunskap är en förutsättning för ett effektivt jämställdhetsarbete. Om vi inte känner till vårt utgångsläge kan vi inte veta vart vi skall, eller vilken väg vi skall välja. (Jämställdhetsstrategi:4).

Kunskap, i form av könsuppdelad statistik (”olikhet”), genus (”föreställningar”) och samverkan i nätverk, mentorskap osv. (”ineffektiv resursanvändning”) framstår som de tydligaste lösningarna på jämställdhetsproblemen i problemrepresentationerna. Jämställdhetsåtgärder konstrueras genom dessa lösningar som att möjliggöra, upplysa och hjälpas åt. Det jag menar inte problematiseras är hur man på ett konkret plan ska komma från kunskap och samverkan till ett konkret resultat. Min tolkning är att lösningar i form av kunskap och samverkan tyder på en föreställning om samsyn angående vart man vill komma i jämställdhetsarbetet eller i alla fall en gemensam värdegrund.

Invändningen här skulle kunna vara att aktörerna bakom den regionala utvecklingspolicyn inte alls själva tänker sig att det råder samsyn kring jämställdhet utan att de istället medvetet framställer det så för att kunna tala med större kraft. Men utifrån ett diskursivt perspektiv är det ändå en kraftfull handling att *framställa* det som att det finns en gemensam vilja, genom detta exkluderas idéer och viljor som inte passar in i de åsikter som representeras som gemensamma. Jag menar att denna idé om samsyn tyder på det som Rönnblom och flera andra redan konstaterat angående regional utveckling; att politiken bygger på konsensus och inte kan hantera avvikande åsikter (Rönnblom 2008a:34, 2008b:128f:). Det är också denna konsensus inom regional utveckling som Rönnblom utifrån definitionen ifrån Wendt-Höjer relaterar till som avpolitisering. Jag utgår dock i den här uppsatsen ifrån en förståelse av avpolitisering hämtad ifrån Colin Hay varför ett något annorlunda resonemang kring avpolitisering följer i nästa fråga.

6.5 Avpolitiserad jämställdhet?

Den sista frågan i min version av WPR? är i vilken mån man kan förstå jämställdhet som avpolitiserat i den regionala utvecklingspolicyn. För att besvara denna fråga utgår jag ifrån Colin Hays definition av avpolitisering som en process genom vilken en fråga kommer att betraktas eller framställas som styrd av processer bortom mänsklig kontroll eller val (Hay 2007:86). Problemet med denna sorts avpolitisering är att möjligheterna för reellt val i politiken förminskas eller försvinner helt, istället blir politiken en *anpassning* till utomstående processer (Hay 2007:86f).

6.5.1 Hur jämställdhet representeras

Anledningen till att vi strävar efter ett jämställt samhälle handlar i grund och botten om rättvisa och demokrati – om mänskliga rättigheter (jämstr:8)

Som framkommit i föregående frågor menar jag att jämställdhetsåtgärderna i det material jag studerat åtminstone delvis motiveras genom hänvisning till rättvisa (fakta:1, jämstr:8), demokrati (rrck4:4) eller ekonomisk utveckling (jämstr:18). Baserat på detta menar jag att jämställdhet i sig är relativt politiserat i bemärkelsen att jämställdhet inte representeras som i sig styrt av processer utom kontroll utan genom politiska prioriteringar utifrån vissa värden (Hay 2007:87). Rättvisa, demokrati eller ekonomi framställs som viktiga och bra värden att sträva efter. Dock har jag i föregående fråga diskuterat att det verkar finnas en föreställning om samsyn rörande jämställdhetsmålen i policyn. Denna föreställning kan sägas exkludera de åsikter och viljor angående hur jämställdhetspolitiken ska utformas som inte stämmer överens med den etablerade politikens konsensus.

Så trots att det finns en begränsad hänvisning till rent externa processer i hur jämställdhet representeras inom den regionala utvecklingspolicyn är det samtidigt bara vissa åsikter och val som görs möjliga i och med föreställningen om samsyn. Utifrån Hays politikdefinition kan man säga att det verkar finnas möjlighet för mänsklig handling och social interaktion, men begränsad möjlighet till val och deliberation (Hay 2007:65-70) i hur jämställdhet representeras – då de båda sistnämnda förutsätter att det finns flera olika alternativ. Det är ingen tvekan om att jämställdhet är en etablerad fråga inom regional utveckling, men jag menar alltså att jämställdhet samtidigt bara delvis lever upp till kraven på politik, trots att representationerna inte heller stämmer överens med den avpolitiseringsprocess typ 3 (Hay 2007:86) som är uppsatsens fokus.

Jämställdhet är en nödvändig byggsten i konstruktionen av ett hållbart och livskraftigt Skåne (jämstr4).

Jämställdhet representeras i den regionala utvecklingspolicyn som en integrerad del av det regionala utvecklingsarbetet, som en dimension av hållbar utveckling (jämstr:9,18-20, rrck2:2, rrck1:26f). Utifrån Bacchi förutsätter jag att jämställdhet således begränsas och villkoras av centrala föreställningar och diskurser inom den

regionala utvecklingspolicyn (Bacchi 1999:6). Av denna anledning är det högst relevant också för jämställdhetspolitiken att undersöka hur regional utveckling i sig representeras.

6.5.2 Hur regional utveckling representeras

De utmaningar som Skåne står inför är påverkade av den omfattande förändringstakt som sker i Skånes omvärld [...] individualisering, digitalisering, globalisering, men också exempelvis miljöhoten (reg.utv:16).

Den regionala utvecklingspolitiken i Skåne beskrivs stå inför ett antal stora utmaningar för att nå det övergripande målet om ett "livskraftigt Skåne" (reg.utv:6,14). Dessa representeras bland annat som globalisering, en globaliserande kunskapsekonomi, IT-utveckling, klimatförändringar, socialt utanförskap och integration i Öresundsregionen (reg.utv:6). Utmaningarna representeras till stor del som utomstående processer, antingen som globala förändringar i sig i form av globalisering, IT-utveckling och klimatförändringar (reg.utv:6f) eller som processer som styrs av förändringar i omvärlden i form av utanförskap (reg.utv:27) och Öresundsintegration (reg.utv:16).

Utifrån dessa tänkta förändringar målas en berättelse upp om vad de innebär för Skånes möjligheter och förutsättningar. Globalisering och IT-utveckling beskrivs föra med sig ökad konkurrens inom näringsliv, teknik och mellan regioner i stort (reg.utv:16). Skånes potential att bli en ledande kunskapsregion lyfts också fram (reg.utv:20). I visionen om det "livskraftiga Skåne" beskrivs Skåne ha potential att bli en tillväxtmotor i Öresundsregionen, eller rentav i södra Öresundsregionen (reg.utv:8-10). Dock följer att stort antal politiska nödvändigheter av de här stora visionerna. Åtgärder och strategier för regional utveckling beskrivs uttrycks i stor utsträckning som *måsten* (reg.utv:3).

Skåne ska vara en ledande kunskapsregion i den alltmer globaliserade världsekonomin och måste därför fördjupa samverkan mellan universitet, forskning, offentlig sektor, kultur och näringsliv samt fortsätta satsningen på det kunskapsintensiva näringslivet (rrck1:26).

Integrationen i Öresundsregionen måste öka. Skånes potential kan stärkas ännu mer om integrationen över Öresund fortsätter och fördjupas (reg.utv:7).

De regioner som ska kunna hävda sig i den ökande globala konkurrensen måste ha tillräckliga resurser inom infrastruktur, näringsliv, forskning, utbildning och kultur. Det är en utmaning för Skåne att ytterligare utveckla dessa konkurrensfördelar (reg.utv:16).

Det är alltså inte så att t.ex. Skåne som kunskapsregion framställs som något särskilt *önskvärt* i sig, utan det representeras som ett måste på grund av den globaliserande världsekonomin (rrck1:26). Ökad integration över Öresund (reg.utv:44-46), satsningar på kunskapsintensivt näringsliv och forskning (reg.utv:21), miljövänlig teknik (reg.utv:32f) samt fördjupad samverkan mellan

offentlig och privat sektor (reg.utv:6,22) framställs alla som måsten, inte som ett av flera alternativa val. Offentlig sektors ökade samverkan i partnerskap med privat och ideell sektor inom regional utveckling betraktar jag som av de större politiska förändringarna i Sverige under senare år (se kapitel bakgrund). Att detta representeras som ett måste och inte en politisk prioritering ser jag därför som anmärkningsvärt.

Jag menar att det är möjligt att åtminstone delvis hävda att de förändringsprocesser som utmålats konstruerar odiskutabelt satta mål för den regionala utvecklingen. Eftersom globalisering, klimatförändringar, IT-utveckling osv. inte representeras som styrda av val eller av den politik som förts i Skåne så representeras de inte heller som något som regionen själv kan påverka i någon större utsträckning. Genom detta kan regional utveckling sägas konstrueras som avpolitiserat av den sort Hay kallar typ 3 (Hay 2007:86). Om vi bortser ifrån förändringsprocessernas eventuella överensstämmelse med verkligheten, som ju är av begränsad relevans för den här analysen så är problemet att inte tycks finnas utrymme för fler än ett val inom regional utveckling. Utifrån Bacchis resonemang kan man säga att de processer som konstrueras i policyn fixeras i form av diskurser (Bacchi 2009:35) som gör det svårt att föreställa sig regional utveckling på något annat sätt.

6.5.3 Demokratisk utveckling?

I uppsatsens inledning introducerar jag den enkla tanken att de föreställningar vi har får konsekvenser. Förutom de begränsningar på möjligheter till politiskt val som följer av hur jämställdhet i sig representeras kan de diskurser som konstrueras i förhållande till regional utveckling i förlängningen sägas få en begränsande (och möjliggörande) effekter på jämställdhetspolitiken. Exakt vilka dessa begränsande effekter är har jag ingen möjlighet att diskutera här men problematiken i sig kvarstår. Hay börjar sitt resonemang om avpolitisering i betraktelsen att det finns ett ökat missnöje bland medborgare som kan kopplas till de avpolitiserade budskap de erbjuds (Hay 2007:1-3). Huruvida det finns ett utbrett missnöje med den regionala politiken i Skåne har jag heller ingen möjlighet att diskutera. Regionkommunen är dock en helt ny politisk organisationsform i Sverige och det torde finnas mindre chans att intressera både människor och politiker ifall det saknas möjlighet till kvalitativt skilda val. På så sätt menar jag att denna avpolitisering inom regional utveckling till viss del kan sägas utgöra en risk för den regionala utvecklingspolitikens demokratiska legitimitet.

7 Sammanfattning

Fokus för denna uppsats är hur problemet med jämställdhet representeras inom den regionala utvecklingspolicyn i Skåne och vad detta får för konsekvenser. Utgångspunkt är ett diskursivt perspektiv på policy som dels formade inom begränsande diskurser och dels medskapande i offentliga diskurser. Utifrån Carol Bacchis metod för policyanalys; "What's the problem represented to be?" analyseras hur jämställdhet konstrueras som ett specifikt problem med specifika lösningar i den regionala jämställdhetspolicyn. Metoden består av fem operativa frågor som ställs till materialet och som analysen struktureras utifrån. Materialet utgörs av 9 policydokument där jämställdhet inom den regionala utvecklingspolicyn kommer till uttryck. Som en del i analysen undersöks om jämställdhet kan förstås som avpolitiserat inom den regionala utvecklingspolicyn. Detta utifrån en definition av Colin Hay där avpolitisering innebär en process igenom vilken politiken kommer att betraktas som styrd av yttre processer.

Första frågan i analysen är vad problemet med jämställdhet representeras som i den regionala utvecklingspolicyn. Här konstrueras tre olika problemrepresentationer; "olikhet", "föreställningar" och "ineffektiv resursanvändning". Lösningen på jämställdhetsproblemen representeras främst i form av kunskap ("olikhet" och "föreställningar") och olika former av samverkan ("ineffektiv resursanvändning"). I analysens andra fråga som relaterar till problemrepresentationernas underliggande föreställningar fokuseras på hur kön konstrueras i problemrepresentationerna. I "olikhet" och "ineffektiv resursanvändning" representeras kön som en relativt stabil kategori. Däremot problematiseras denna förståelse i "föreställningar" genom att kön här ses som en social konstruktion.

I analysens tredje fråga behandlas de effekter som produceras genom problemrepresentationerna. Utifrån Bacchi relateras till tre olika sorters effekter; diskursiva-, subjektifierings- och levda effekter. Vad gäller diskursiva effekter så skapas avgränsningar i form av att jämställdhet handlar om relationen mellan kvinnor och män och framför allt om kvinnor. Män och mäns roll problematiserar inte vilket även leder till en diskursiv avgränsning i form av att endast kvinnor kan ses som "offer" i jämställdhetsarbetet. Män som skadas och utnyttjas av kvinnor osynliggörs således i policyn vilket skulle kunna leda till levda effekter för dessa män. Subjektifieringseffekter handlar om hur olika människor ges olika subjekspositioner i policy. I analysen relaterar jag till hur kvinnor som företagare representeras som särskilt betydelsefulla varför de ges en fördelaktig subjeksposition. Invandrade kvinnor och män representeras som särskilt underordnade och ges således en mindre fördelaktig position i policyn. Detta kan komma att ge levda effekter i form av att särskilt mycket resurser ges till aktiva

och potentiella företagande kvinnor varför kvinnor och män i andra branscher förbises. De levda effekterna för invandrade kvinnor och män skulle kunna bli både positiva och negativa. Den fjärde frågan i analysen går ut på att fundera över vad som inte sägs eller problematiseras. Här relateras till att lösningen på jämställdheten representeras som kunskap och samverkan. Båda dessa lösningar kan sägas vara ganska okonkreta varför hur man rent praktiskt ska komma från mål till resultat lämnas oproblematiserat. Detta tyder på en förställning om samsyn angående jämställdhetsarbetet inom regional utveckling.

I analysens sista fråga är fokus en eventuell avpolitisering av jämställdhet inom den regionala utvecklingspolicyn. Hur jämställdhet i sig konstrueras stämmer inte överens med uppsatsens förståelse av avpolitisering. Däremot gör föreställningen om samsyn angående jämställdhet att det finns begränsade möjligheter till mänskligt val och deliberation i politiken. Jämställdhet representeras som en integrerad del av regional utveckling, varför det blir relevant att analysera också hur regional utveckling artikuleras i policyn. Regional utveckling representeras som driven av en rad utomstående processer, bland annat globalisering, IT-utveckling, klimatförändringar och Öresundsintegration. Dessa tänkta processer skapar i sin tur ett antal politiska nödvändigheter och måsten. På så sätt kan regional utveckling sägas vara avpolitiserat vilket begränsar möjligheterna för reellt val också för jämställdhetspolitiken inom regional utveckling. Detta kan i sin tur sägas innebära ett hot mot Region Skånes demokratiska legitimitet.

8 Referenser

8.1 Litteratur

- Ball, Stephen J., 1990. *Politics and Policy Making in Education: Explorations in policy sociology*. London: Routledge.
- Bacchi, Carol Lee, 1999. *Women, Policy and Politics: The Construction of Policy Problems*. London: SAGE.
- Bacchi, Carol Lee, 2009. *Analysing policy: What's the problem represented to be?* Frenchs Forest: Pearson Australia.
- Bacchi, Carol Lee, 2005. "Discourse, Discourse Everywhere: Subject "Agency" in Feminist Discourse Methodology". *Nordic Journal of Women's Studies*, vol. 13, nr. 3, s. 198-209.
- Bacchi, Carol Lee, 2000. "Policy as Discourse: what does it mean? where does it get us?". *Discourse: studies in the cultural politics of education*, vol. 21, nr. 1, s. 45-57.
- Börjesson, Mats, 2003. *Diskurser och konstruktioner: En sorts metodbok*. Lund: Studentlitteratur.
- Börjesson, Mats – Rehn, Alf, 2009. *Makt*. Malmö: Liber AB.
- Hall, Patrik – Löfgren, Karl, 2006. *Politisk styrning i praktiken*. Malmö: Liber AB.
- Hall, Patrik – Sjövik, Kristian - Stubbergaard, Ylva, 2005. *Nätverk söker förankring: Öresundsregionen i ett demokratiperspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Hay, Colin, 2007. *Why We Hate Politics*. Cambridge: Polity Press.
- Hudson, Christine – Rönnblom, Malin, 2005. "Regional development policies and the constructions of gender equality: The Swedish case". *European Journal of Political Research*, vol. 46, nr. 1, s. 47-66.
- Hudson, Christine – Rönnblom, Malin, 2003. "Uteslutande partnerskap?", s. 91-105 i Brynielsson, Håkan (red.), *På jakt efter en ny regional samhällsordning*. 1:a uppl. Stockholm: Svenska kommunförbundet.
- Johansson, Jörgen, 2010. "Regionkommuner och kommunal självstyrelse. Politiska utmaningar i relationen mellan lokalt och regionalt", i Tallberg, Pontus och von Bergmann-Winberg, Marie-Louise (red.), *Flernivåstyrning. Framgångsfaktorer för kommuner, regioner och staten*. Utgivare: Region Skåne, Västra Götalandsregionen, Regionplanekontoret vid Stockholms läns landsting och Sveriges Kommuner och Landsting.

- Johansson, Jörgen, 2005. *Regionförsök och demokrati- demokratisk legitimitet och regionalt utvecklingsarbete i Skåne och Västra Götaland*. Forskning i Halmstad nr. 10. Halmstad: Högskolan i Halmstad.
- Johansson, Jörgen – Rydstedt, Johan, 2010. *Att styra regionala utvecklingsprocesser- om demokrati, jämställdhet och lärande i Region Halland och i Gnosjöregionen & Jönköpings län*. Forskning i Halmstad nr. 19. Halmstad: Högskolan i Halmstad.
- Johansson, Jörgen, 2003. ”Regiondemokratins villkor och möjligheter- demokratisk legitimitet i olika regionpolitiska miljöer”, s. 41-55 i Brynielsson, Håkan (red.), *På jakt efter en ny regional samhällsordning*. 1:a uppl. Stockholm: Svenska kommunförbundet.
- Mukhtar-Landgren, Dalia, 2009. ”Om gammalt och nytt i marknadsföringen av staden”, s. 129-157 i Hedlund, Gun och Montin, Stig (red.), *Governance på svenska*. Stockholm: Santéus Academic Press.
- Neumann, Iver B., 2003. *Mening, materialitet och makt*. Lund: Studentlitteratur.
- Rönblom, Malin, 2008a. ”Var tog politiken vägen?: Om regionalpolitik, jämställdhet och statens förändrade former”. *Tidskriften för genusvetenskap*, nr 1, s. 31-49.
- Rönblom, Malin, 2008b. ”De-politicising Gender: Constructions of Gender Equality in Swedish Regional Policy”, s. 112-131 i Magnusson, Eva – Rönblom, Malin – Silius, Harriet (red.), 2008. *Critical studies of gender equalities: Nordic dislocations, dilemmas and contradictions*. Göteborg/Stockholm: Makadam Publishers.
- Wendt-Höjer, Maria, 2002. *Rädslans politik. Våld och sexualitet i den svenska demokratin*. Malmö: Liber AB.

8.2 Policydokument

- Länsstyrelsen i Skåne län. 2003. *Fakta om kvinnor och män i Skåne*. Hämtad 2011-01-03. Tillgänglig: <http://www.skane.se/templates/Page.aspx?id=222387>.
- Region Skåne, NUTEK (Verket för näringslivsutveckling) och Regionalt ResursCentrum för kvinnor i Skåne. 2008. *Dolt företagande: Kvinnor i familjeföretag. Exempel från Östra Göinge*. Hämtad 2011-01-03. Tillgänglig: <http://www.skane.se/default.aspx?id=12147>.
- Region Skåne, Länsstyrelsen i Skåne län och Europeiska socialfonden. 2006. *Jämställdhetsstrategi för Skåne län: Kunskapsunderlag*. Hämtad 2011-01-03. Tillgänglig: <http://www.skane.se/templates/Page.aspx?id=222387>.
- Region Skåne, Länsstyrelsen i Skåne län. 2006. *Jämställdhetsstrategi för Skåne län: Statistikbok*. Hämtad 2011-01-03. Tillgänglig: <http://www.lansstyrelsen.se/skane/amnen/Jamstallldhet/Statistik/index.htm>.
- Region Skåne, Tillväxtverket och Regionalt ResursCentrum för kvinnor i Skåne. 2009. *Kunskapsunderlag och förslag till strategier för kvinnors företagande i*

- Skåne*. Hämtad 2011-01-03. Tillgänglig:
<http://www.skane.se/default.aspx?id=12147>.
- Regionalt ResursCentrum för kvinnor i Skåne. 2005. *Kvinnors nätverk i Skåne*. Hämtad 2011-01-03. Tillgänglig:
<http://www.skane.se/templates/Page.aspx?id=54295>.
- Region Skåne. 2009. *Regionalt utvecklingsprogram för Skåne 2009-2016*. Hämtad 2011-01-03. Tillgänglig:
<http://www.skane.se/templates/Page.aspx?id=270152>.
- Regionalt ResursCentrum för kvinnor i Skåne. 2006. *Utveckling av kvinnors företagande i Skåne*. Hämtad 2011-01-03. Tillgänglig:
<http://www.skane.se/default.aspx?id=12147>.
- Regionalt ResursCentrum för kvinnor i Skåne. 2006. *Utveckling av kvinnors företagande i Skåne: Statistikbilaga*. Hämtad 2011-01-03. Tillgänglig:
<http://www.skane.se/default.aspx?id=12147>.

8.3 Internetkällor

- Regionalt ResursCentrum för kvinnor i Skåne, Region Skåne. 2010-08-18. Hämtad: 2011-01-03. Tillgänglig:
<http://www.skane.se/templates/Page.aspx?id=18586>.
- Länsstyrelsen i Skåne län. 2010-08-25. Hämtad 2010-01-03. Tillgänglig:
<http://www.lansstyrelsen.se/skane/amnen/Jamstalldhet>